

Попович Л. М. Громадсько-активна школа – модель нової української школи / Л. М. Попович // XIII International Conference «Strategi of Quality in Industry and Education»: June 5-8 2017, Varna, Bulgaria. – P. 346–350.

ГРОМАДСЬКО-АКТИВНА ШКОЛА – МОДЕЛЬ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Л. М. Попович, Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна

Постановка проблеми. Вирішення значної кількості проблем у діяльності сучасного навчального закладу залежить від якісної організації управління загальноосвітнім навчальним закладом. Державно-громадське управління, задеклароване в багатьох нормативно-правових документах не завжди виконується з різних причин, тому сьогодні необхідні зміни в управлінні українською школою, обґрунтування нових моделей, нова модель забезпечить демократизацію управління, соціальне партнерство, активну співпрацю школи, сім'ї, громади, які сприятимуть якісній освіті і розвитку кожного учасника навчально-виховного процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні вчені досліджували проблеми розвитку громадянського суспільства, державно-громадського управління освітою і новою українською школою, інформаційно-комунікаційні основи державно-громадського управління освітою та загальноосвітнім навчальним закладом: Л. М. Гриневич, Л. М. Калініна, С. В. Королюк, В. Г. Кремень, О. М. Онаць, О. В. Пастовенський, Л. І. Парашенко та інші. Концептуальні засади організаційно-економічних механізмів і технологій реалізації громадсько-державного управління загальноосвітнім навчальним закладом у сучасних умовах розкрито у наукових дослідженнях Л. М. Калініної, О. М. Онаць.

Формулювання цілей. Висвітлення досвіду громадсько - активної школи та перспектив упровадження моделі громадсько - активної школи як базової моделі нової української школи.

Виклад основного матеріалу. Проблеми управління освітою, загальноосвітніми навчальними закладами, запровадження інновацій як механізму розвитку досліджували:

Н. М. Бібік, Л. М. Ващенко, Л. І. Даниленко, Г. В. Єльнікова, Л. М. Калініна, Л. М. Карамушка, В. Г. Кремень, О. В. Сухомлинська, О. І. Ляшенко та інші.

На думку вітчизняного вченого Л. М. Калініної «...механізм управління є найбільш активною складовою частиною системи управління ЗНЗ, що забезпечує вплив на фактори, від дії яких залежать результати діяльності загальноосвітнього навчального закладу як суб'єкта керування; постановка цілі є вихідним моментом побудови або модернізації організаційного механізму управління, системи інформаційного забезпечення організаційного управління ЗНЗ, формування мотивів управлінської діяльності суб'єкта, оскільки ціль є найважливішим складником цих організаційних та інформаційних феноменів» [3, с. 246].

Проблеми теорії і технології управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними соціально-педагогічними системами досліджують вітчизняні вчені : Л. М. Калініна, Г. Д. Матвеева, О. М. Онаць, Л. І. Парашенко, Я. Є. Стемковська, М. О. Топузов та інші.

Вітчизняним ученим Л. М. Калініною обґрунтовано, що «управління системою загальної середньої освіти за типом і формою має бути адекватним інформаційній цивілізації та багато вимірності сучасного суспільства в Україні, що розвивається як демократичне, вільне, громадянське, «суспільство знань», технологічне, інформаційне, цифрове та має бути наближеним до європейських стандартів і управлінських парадигм.

Це такі форми управління як е – ДГУ (електронне ДГУ), е - ГДУ (електронне громадсько-державне управління), управління на засадах е-демократії, управління на засадах е-інтеракції (рух, що відбувається між об'єктами: зовнішніми – між окремими людьми, внутрішніми – рух, активність, яка відбувається в самій людині, і яка приводить до змін її світогляду, поглядів, думок, переконань, міркувань, суджень, моделей поведінки)» [1, с. 41 – 42].

Організаційні механізми державно-громадського управління, які реалізуються саме в громадсько-активній школі, висвітлено у наукових працях О. М. Онаць, які дослідниця визначає як «організаційну структуру, що становить форму впорядкованості служб і підрозділів, забезпечує відповідність їх взаємодії; організація управління системою освіти, ЗНЗ на практиці, яка охоплює об'єкт і суб'єкт управління та взаємовплив між ними; сукупність цілей, завдань, функцій, методів управління, організаційної структури та результати функціонування ЗНЗ; узгоджена взаємодія громади і влади у вирішенні різних питань освіти, прийнятті управлінських рішень, виконанні адміністративно - управлінських функцій, створенні прозорого соціального середовища для всіх суб'єктів, опора на громадські організації та спільноти, створення «горизонтальних» управлінських структур, делегування повноважень. Механізмом громадсько-державного управління також є створення освітніх громадських організацій, агенцій, спілок тощо» [1, с. 43].

Громадсько-активна школа – це навчальний заклад, метою діяльності якої є не тільки надання якісних освітніх послуг учням, але й прагнення до залучення наявних ресурсів місцевої громади, батьків та жителів територіальної громади до вирішення соціально-культурних, організаційно-виховних, управлінських проблем, які постають перед новою українською школою, громадою, країною.

У дослідженнях О. М. Онаць визначено, що «сутність феномену управління ГАШ полягає в тому, що керівник разом зі своєю шкільною командою та представниками громадських структур має запроваджувати державно-громадську модель управління з посиленням ролі громадських структур. Для трансформації школи в громадсько-активну керівництву навчального закладу необхідно організувати роботу над спільним баченням його розвитку, забезпечити командне навчання з метою руйнації рутинних підходів і вироблення інноваційних, створити ефективну модель взаємодії педагогічної спільноти, громадськості та влади у розв'язанні освітніх проблем школи та проблем громади.» [4, с. 49].

В Україні узагальнено досвід роботи громадсько-активних шкіл Всеукраїнським фондом «Крок за кроком», створена он-лайн база громадсько-активних шкіл, модель громадсько-активної школи, де особлива увага надається роботі з місцевою громадою, працівниками школи та мешканцями; видано посібник «Громадсько-активні школи в Україні: кроки до дій», посібник зі створення та управління громадсько-активною школою; навчально-методичні посібники: «Навчання упродовж усього життя», «Шкільна культура», «Розвиток громади», «Волонтерство», «Лідерство», «Партнерство», «Соціальна інклюзія», «Послуги», «Залучення батьків» та інші.

Теоретичний аналіз наукових джерел, досвід практичної діяльності громадсько-активних шкіл дає підстави стверджувати, що громадсько-активні школи мають такі проблеми: організація управління громадсько-активною школою, розвиток партнерських стосунків школи і місцевої громади, волонтерства, пошуку інноваційних форм роботи з педагогічними працівниками, ресурсного забезпечення, створення освітнього інформаційного середовища та інші.

У результаті проведеного нами дослідження виявлено, що діяльність громадсько-активних шкіл позитивно впливає на розвиток активності членів громади, школа стає невід'ємною частиною демократичного суспільства, а демократичні цінності інтегруються в шкільне життя та місцевої громади, формуються лідерські якості учнів та педагогічних працівників, навчальні заклади стають конкурентоспроможними, а досвід роботи громадсько-активних шкіл набуває поширення.

Упровадження експериментальними навчальними закладами моделі громадсько-активної школи, як активної соціально-педагогічної системи, сприяє вдосконаленню

управління навчальним закладом, розвитку громадянської активності всіх членів громади, можливості не тільки надавати якісні освітні послуги учням, але й розвивати громаду, залучати батьків і мешканців громади до вирішення соціальних та інших проблем. Модель громадсько - активної школи, як базова модель нової української школи, необхідна для шкіл, діяльність яких здійснюється в сучасному демократичному суспільстві.

Громадсько-активна школа може бути базовою моделлю нової української школи, використовуючи ідеї громадянської освіти, створюючи єдине поле громадянського виховання учнів, залучаючи всі ресурси місцевої громади, громадські організації, педагогічних працівників, учнів, батьків до шкільного життя та участі у житті громади. Досвід роботи управління вітчизняних громадсько-активних шкіл презентується на засіданнях Всеукраїнського клубу директорів: «Інноваційні технології управління новою школою в Україні», яке було проведено на паритетних засадах Асоціацією керівників шкіл України (АКШУ) та Інститутом педагогіки НАПН України. Проблеми державно-громадського управління загальноосвітнім навчальним закладом, організації діяльності громадсько-активних шкіл, розвитку партнерських відносин, волонтерства були темою дискусії на засіданні.

Упровадження розробленої нами моделі громадсько-активної школи (ГАШ) у навчальних закладах Київської та Житомирської областей, забезпечує управління розвитком навчального закладу, активізацію і розвиток громадянської освіти, громади через гуманізацію суспільно-економічних відносин і формування нових установок особистості як громадянина країни і «Малої Батьківщини».

У результаті проведеного дослідження визначено, що досвід діяльності громадсько-активних шкіл вивчається, трансформується до місцевих умов та поширюється в навчальних закладах Київської та Житомирської областей, так у листопаді 2016 року на базі Хотівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – гімназія» Києво-Святошинського району Київської області, який є експериментальним майданчиком відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України за участю Всеукраїнського фонду «Крок за кроком», Комунального вищого навчального закладу Київської обласної ради «Академія неперервної освіти» було проведено Фестиваль «Розвиток громадсько-активних шкіл у контексті сучасних змін», на засіданні розкрито особливості управління ГАШ, презентовано ініціативи, реалізовані у рамках проекту «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади», представлено різноманітні освітні проекти та результати діяльності шкіл, які працюють за моделями громадсько-активних шкіл.

Виявлено, що директори навчальних закладів Київської та Житомирської областей переконані в тому, що заклади освіти, особливо інноваційні, є осередком науки, культури, освіти в громаді. Автономію загальноосвітнього навчального закладу розуміють як отримання конституційних гарантій, реального фінансового забезпечення і можливість ним розпоряджатися і реалізувати освітні плани. Як приклад, Чоповицький ЗНВК Малинського району Житомирської області (В. П. Перегуда, директор) є експериментальним навчальним закладом відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України з науково-дослідної роботи, керівник Л. М. Калініна, доктор педагогічних наук, професор. Гімназія також є дослідно-експериментальним майданчиком з впровадження допрофільної та профільної освіти, кожного року передовий педагогічний досвід учителів гімназії презентувався під час конкурсів «Краща сільська школа», «Учитель року», на Малинській районній та Житомирській обласній виставках передового педагогічного досвіду. Супровід науково-методичної роботи НВК здійснює заступник директора з наукової роботи З. Ю. Дученко, вся діяльність спрямована на ефективну реалізацію основних напрямків інноваційної діяльності, росту професійної майстерності керівника, вчителів, підвищенню творчого потенціалу, забезпечення подальшого розвитку навчального закладу, зокрема шляхом вирішення науково-методичної проблеми:

«Формування в учнів активної життєвої позиції та забезпечення рівного доступу до якісної освіти шляхом впровадження сучасних освітніх технологій у навчально-виховний процес».

Завдяки систематичній та цілеспрямованій управлінській та методичній роботі Чоповицька гімназія протягом останніх років була одним із лідерів в рейтингу загальноосвітніх закладів Малинського району Житомирської області. Високий професійний рівень керівника інноваційного навчального закладу В. П. Перегуди, педагогічних працівників, сучасне комп'ютерне забезпечення, збалансований навчальний план, участь педагогів та учнів у чисельних конкурсах, олімпіадах, проектах, комплексна програма виховної роботи сприяє розвитку творчих здібностей учнів, робить навчання цікавим і змістовним, забезпечує високий рівень знань. В умовах децентралізації влади та створення Чоповицької територіальної громади, із січня 2017 року навчальний заклад розпочав працювати автономно.

У громадсько-активній школі ключову роль відіграє професіонал, керівник як лідер і учитель з активною громадянською позицією. Розвиток сучасної освіти робить все більш актуальним вирішення проблеми оцінки професіоналізму керівника навчального закладу, рівня його професійної компетентності, перспектив зростання. У громадсько-активній школі ключову роль відіграє професіоналізм керівника навчального закладу, учителя та їх громадянська позиція.

Прикладом сучасної педагогічної технології є впровадження системного загальношкільного підходу у навчальному закладі по програмі «Класна школа», що реалізується польською неурядовою організацією «Центр громадянської освіти» у партнерстві із Всеукраїнською асоціацією викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова доба» та фонду «Освіта для Демократії» в рамках програми РІТА.

У ході дослідження було виявлено, що є різні форми науково-методичної роботи з керівниками загальноосвітніх навчальних закладів, учителями, що сприяють підвищенню їх професійної та методичної компетентності – це насамперед, засідання творчих груп, педагогічні тренінги, вебінари, педагогічні дискусії, що дозволяє використовувати передовий педагогічний досвід колег, напрацьовувати ефективні підходи до творчої діяльності в навчальному процесі.

Проте сьогодні в умовах створення територіальних громад необхідні нові підходи до організації науково-методичної роботи та самоосвіти керівника та вчителя: створення науково - ресурсних центрів (пунктів, секторів), пошуку нових засобів роботи з учнями, шляхів розвитку школи, інноваційних форм роботи з педагогічними працівниками, створення освітнього інформаційного середовища, умов для підвищення активності педагогів, використання інноваційних форм роботи: серед таких ефективних форм роботи, які використовуються в «Класній школі» є робота в командах, коли усі відкрито говорять про свою роботу, важливим є обмін досвідом з колегами.

Польська дослідниця Гражина Четвертинська переконана, що професійний розвиток учителя відбувається швидше, якщо він працює в команді «Вчителі, які хочуть підвищити власну ефективність в класі, обов'язково повинні бути в змозі швидко і точно оцінити свою роботу, реалії, в яких вони працюють, а потім підібрати до них відповідний метод, оскільки не існує одного найкращого рецепту для ефективного навчання освіти. Може, лише з'явиться рецепт навчання своїх учнів... Для цього потрібна спільна думка педагогічного колективу. Від команди ми повинні розраховувати на підтримку, добру пораду або доброзичливу, приятельську критику. Кожен з нас вчиться на своїх помилках і запам'ятовує правильні рішення. Шлях до кращої освіти можна скоротити, якщо збирати та аналізувати як власний досвід, так і досвід колег в учительській» [2, с. 2].

Висновки. Отже, на нашу думку, громадсько-активна школа, як базова модель нової української школи, може позитивно вплинути на якість управління розвитком навчального закладу, змінить партнерські відносини між педагогічними працівниками, учнями, батьками, мешканцями громади, сприятиме упровадженню інноваційних форм роботи з

педагогічними працівниками, створенню освітньо - культурного інформаційно-інноваційного середовища .

Посилання

1. Ановані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2016 рік. – К.: Інститут педагогіки, 2016. – 260 с.
2. Гражина Четвертинська Фрагменти тексту: Чому в командах, чому разом? № 50 на додаток № 253, видання від 29/10/2002, с. 2. [Електронний ресурс]: <http://www.ceo.org.pl/pl/ukraine/news/chomu-v-komandah-chomu-razom>.
3. Калініна Л. М. Теоретико-методичні засади інформаційного забезпечення організаційного механізму управління загальноосвітнім навчальним закладом : монографія / Л. М. Калініна. – К., 2014. – С. 246 .
4. Онаць О. М. Концептуальні засади організаційних механізмів і технологій громадсько-державного управління загальноосвітніми навчальними закладами : посібник / О. М. Онаць; за наук. ред. Л. М. Калініної. – К. : 2015. – 109 с.
5. Попович Л. М. Упровадження досвіду громадсько-активних шкіл. / Л.М.Попович // Stav, problemy a perspektivy pedagogickeno studia a socialneg hrace, Vysoka skola Danubius Faulted socialnych studii, Sladkovicovo, Slovenska republika. – 2016. – С. 232-235.
6. Попович Л. М. Громадсько-активна школа – одна з ефективних моделей навчального закладу/Л. М. Попович// КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, кафедра професійної освіти та менеджменту. – Суми. – 2016. – С.210-213.
7. Попович Л. М. Практика управління громадсько-активними школами. / Л.М.Попович//Ановані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2016 рік. – К. : Інститут педагогіки, 2016 – С. 52.
8. Попович Л. М. Громадсько-активна школа як активна соціально-педагогічна система / Л. М. Попович // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: Доступність, діалог, динаміка», м. Полтава, АКУП ПДАА, 20-24 лютого 2017 року, С. 256-260.

ГРОМАДСЬКО-АКТИВНА ШКОЛА – МОДЕЛЬ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблем громадсько-активних шкіл. Упровадження моделі громадсько-активної школи забезпечує розвиток управлінської діяльності керівника, активізацію та розвиток громадянської освіти населення, подальший розвиток української суспільства за допомогою гуманізації суспільно-економічних відносин та формування нових установок особистості як громадянина країни, так і "Малої Батьківщини".

Досвід роботи громадсько - активних шкіл вивчається, трансформується до місцевих умов у навчальних закладах Київської та Житомирської областей.

Ключові слова: громадсько-активні школи; громадянское общество; громадсько - орієнтована освіта; державно-громадське управління.

ОБЩЕСТВЕННО-АКТИВНАЯ ШКОЛА-МОДЕЛЬ НОВОЙ УКРАИНСКОЙ ШКОЛЫ

Аннотация. Статья посвящена исследованию проблем общественно-активных школ. Внедрение модели общественно-активной школы обеспечивает развитие управленческой деятельности руководителя, активизацию и развитие гражданского образования населения, дальнейшее развитие украинского общества через гуманизацию общественно-экономических отношений и формирование новых установок личности как гражданина страны и «Малой Отчизны».

Опыт работы общественный - активных школ изучается, трансформируется к местным условиям в учебных заведениях Киевской и Житомирской областей.

Ключевые слова: общественно-активные школы; гражданское общество; общественный - ориентированное образование; государственно-общественное управление.

SOCIALLY-ACTIVE SCHOOL - MODEL OF NEW UKRAINIAN SCHOOLS

Annotation. Socially-active school - SAS is an educational institution that is strategically focused on the development of civil society, an educational phenomenon for a head of a modern educational establishment. At the heart of SAS activity there is an introduction of the idea of socially-active school in domestic educational institutions; the aim is to create a common field of civic education of pupils, involving all the resources of the local community, based on the principles of a partnership, involving civil society organizations, teachers and parents into school life and their participation in community life.

The introduction of a model of socially-active school management provides activation and development of civic education of the population, causes further development of Ukrainian society by humanizing the social and economic relations and formation of new features of a person as a citizen of the country as well as the member of a local community.

The experience of socially-active schools management is being accumulating in the educational institutions of Kyiv and Zhytomyr regions.

Keywords: Socially-active schools; civil society; public-oriented education; social and public management; socially-active schools management.